

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO
z dnia *16 grudnia* 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. z 2016 r. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w Mieście Radom z Leona Kruczkowskiego na Elżbiety Jackiewiczowej.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi Miasta Radomia.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944 - 1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada Miejska w Radomiu nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Leona Kruczkowskiego. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1 (pismo z dnia 24 listopada 2017 r. znak WNP-I.40.659.2017.KS). Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie

na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 6 grudnia 2017 r. (pismo z dnia 6 grudnia 2017 r. znak BUW-940-229(4)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Leona Kruczkowskiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Leon Kruczkowski (1900 - 1962) – chemik, pisarz i publicysta, powojenny działacz komunistyczny, członek centralnych organów PZPR, członek Rady Państwa PRL, członek prezydium komunistycznego Frontu Jedności Narodowej, urodził się w Krakowie. Po studiach chemicznych pracował w Zagłębiu Dąbrowskim. Potem był nauczycielem przedmiotów ścisłych. Po sukcesie powieści „Kordian i cham” od 1930 roku poświęcił się całkowicie twórczości literackiej i publicystycznej, silnie związanej z lewicowymi prądami politycznymi. Wojnę spędził w obozach jenieckich w Amswalde i Gross Born. W 1945 roku powrócił do kraju. Założył miesięcznik literacki „Twórczość”. Aktywnie zaangażował się w działalność w szeregach komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej (PPR) oraz Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). W latach 1954-1959 był zastępcą członka Komitetu Centralnego PZPR; w latach 1959-1962 – członkiem KC PZPR. Od czerwca 1945 r. był wiceministrem kultury i sztuki w zdominowanym przez komunistów tzw. Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej oraz – później – w komunistycznym rządzie Józefa Cyrankiewicza (do 1948 r.). Był z ramienia PPR mianowany na członka Krajowej Rady Narodowej. Potem z ramienia PPR i PZPR zasiadał w „Sejmie PRL” w kolejnych kadencjach – do 1962 r. W okresie dojrzałego stalinizmu objął funkcję prezesa Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich (1949-1956). Gwarantował spójność działań ZLP z propagandową działalnością władz komunistycznych. Jednocześnie od 1951 do 1956 roku był przewodniczącym Komitetu Współpracy Kulturalnej z Zagranicą. Dodatkowo w latach 1952-1956 był członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu, stworzonego przez komunistów Frontu Narodowego i – w latach 1958-1962 – członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu stworzonego na to miejsce Frontu Jedności Narodu. Był także członkiem stworzonej przez komunistów i finansowanej przez ZSRR Światowej Rady Pokoju (od 1950 r.), propagandowo wspierającej na arenie międzynarodowej politykę imperialną Związku Sowieckiego, oraz członkiem prezydium Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju. W lutym 1957 r. został członkiem Rady Państwa PRL. W tym czasie był także autorem wielu dzieł literackich, w tym dramatów. Po wojnie opublikował m.in. „Niemcy” (1949), „Juliusz i Ethel” (1954), „Pierwszy dzień wolności” (1959), „Śmierć Gubernatora” (1961). Zmarł 1 sierpnia 1962 r. w Warszawie.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy dekomunizacyjnej wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu

społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy ulicy Leona Kruczkowskiego. Prezydent Miasta Radomia pismem z dnia 6 listopada 2017 r. zaproponował zmianę ulicy Leona Kruczkowskiego na ulicę Elżbiety Jackiewiczowej.

Elżbieta Jackiewiczowa (1902 – 1976) - urodziła się w Nowinkach koło Nieświeża w rodzinie nadleśniczego Ludwika Zachariasza Sarnackiego i Heleny z Terajewiczów. Była nauczycielką języka polskiego w Łukowie, Tomaszowie Mazowieckim, oraz w Lublinie. W 1937 r. przeprowadziła się do Radomia, gdzie rozpoczęła pracę nauczycielki języka polskiego w Gimnazjum i Liceum im. Jana Kochanowskiego. W czasie wojny prowadziła tajne nauczanie na kompletach zorganizowanych przez Michała Małuję i księdza Stefana Grelewskiego. Po ich aresztowaniu przejęła prace organizacyjne i całe tajne nauczanie, które prowadziła aż do wyzwolenia. Po wojnie, od 1946 r. pracowała w Łodzi a w 1966 r. przeszła na rentę i jej głównym zajęciem stało się wtedy pisarstwo. Artykuły, felietony i opowiadania pisała już wcześniej, pierwszą autobiograficzną powieść pt. „Wczorajsza młodość” opublikowała w 1955 roku. Dwie jej powieści: „Pokolenie Teresy” (1965 r.) i „Dziewczęta szukają drogi” (1958 r.) są również zapisem jej doświadczeń i przeżyć, opisują lata okupacji i tajne nauczanie w Radomiu oraz czas pierwszych lat powojennych. Wydała także dwie inne powieści dla młodzieży: „Tancerze” (1961 r.) i „Jest nas dwoje” (1974 r.). W 1962 roku została członkiem Związku Pisarzy Polskich. Jej książki doczekały się wielu wydań i wznowień, były tłumaczone na kilka języków, a „Pokolenie Teresy” weszło do kanonu lektur szkolnych. Elżbieta Jackiewiczowa zmarła w 1976 roku w Podkowie Leśnej, pochowana jest na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

